

De rechtstreekse expressie van oergevoelens

Door Jace van de Ven

Bart van Hoek studeerde een aantal jaren sociologie alvorens definitief te kiezen voor de beeldende kunst. Aanvankelijk vond hij dat beroep te voor de hand liggend, immers zijn vader, Lucas van Hoek, was een beeldhouwer en glazenier van niveau en als kind was Bart niet uit zijn atelier weg te slaan.

Dus moest het op den duur wel de beeldende kunst worden, waar hij zijn leven aan zou geven, eerst nog wat schuchter als leraar op een school, maar uiteindelijk midden op het slagveld, als vrij kunstenaar. Iemand die zijn eigen weg gaat, staande op de schouders van krachtpatsers als Permeke, De Kat en Spilliaert.

Het werk van Bart van Hoek is ontegenzeggelijk Brabants van oorsprong, maar is in staat vanuit die achtergrond internationale grenzen te overschrijden, letterlijk en figuurlijk. Jarenlang was hij op zoek naar een groot en afgelegen atelier in Portugal, Italië of Spanje. Eind jaren negentig van de vorige eeuw vond hij het. Zijn artistieke onafhankelijkheid kreeg eindelijk een basis. Het kostte hem enkele jaren om daaraan te wennen, maar vanuit de nieuw verworven vrijheid, komen sinds enkele jaren weer krachtige beelden. En wat helemaal nieuw is: houtskooltekeningen waarvan hij er enkele heeft uitgewerkt tot schilderij.

Maar de kern van zijn oeuvre blijft het beeldhouwwerk, beelden die gelukkig maken. Neem zijn Anna-te-drieën voor de Hasseltse kapel in Tilburg. Iedereen die depressief is zou ernaar moeten gaan kijken, naar die jonge, pronte moeder, volle borsten, krachtige fiere hals, naar het gretig kind op haar schoot, horizontale bronze plooiën onderstrepen zijn beweeglijkheid.

Daar tegenover, Anna, uitgerijpte vormen, neerhangende plooiën, ingetogen, in rust genietend, afstandelijk maar vol tederheid. Ze neemt niet rechtstreeks deel aan het affectieve spel, maar trekt het kind aan via een gebaar van haar monumentale artritische hand. De vriendelijke confrontatie tussen de kinderhand en de grottemensenhand centraal in beeld roepen een verwachtingsvolle spanning op.

Het is, zoals veel beelden van Bart van Hoek, niet een tafereel dat de ruimte bestormt, maar dat uitnodigt tot beschouwing van dichtbij, tot aanraken en overpeinzen. Wie daarbij de ondergeschikte anekdote achter zich laat, voelt al snel dat het hier niet gaat om de weergave van een verhaaltje, maar de rechtstreekse expressie van een oergevoel. Geboetseerde nestwarmte, tederheid in brons.

Om niet in de val van de anekdote te trappen heeft de kunstenaar de gezichten van de figuren in zijn beeldengroep niet verder uitgewerkt dan beeldende suggesties. Waarschijnlijk heeft hij daarvoor gekozen, omdat het dan niet nodig was de figuren verder te stileren. Daardoor blijven de beelden mensen van vlees en bloed en is de Anna-te-drieën een monument voor moederliefde, een voor altijd vastgelegd moment van instinctief geluk.

De vrouw is de constante in het werk van Bart van Hoek, ook in zijn houtskooltekeningen en schilderijen. Het gaat om de vrouw die zich van opgelegde ideaalvormen niets hoeft aan te trekken om onweerstaanbaar te zijn. Bart van Hoek legt haar bloot als een introverte bron van energie, kracht en tederheid, vol eerbied en vol ontzag voor haar onzegbaar geheim.

Zo is de vrouw niet alleen vrouw in Van Hoeks werk. Zij is voor de beeldhouwer de meest sublieme mogelijkheid om in eindeloos variabele vormen stilte, beslotenheid, innerlijke kracht of juist uitbundigheid te verbeelden. De vrouw als oorsprong van alles, als universele kiem van alle leven, God de Moeder, oerbegin van alles buiten wie geen andere god bestaat.

Van dat alles worden we zonder poeha deelgenoot gemaakt, helder, vluchtig, expressief. De beeldhouwer herinnert ons even aan een zekerheid die we diep in onszelf al voelden, maar waarvan we tevoren niet wisten welke vorm het had.